

Menneskene er vår viktigste beredskapsressurs

Taler
Grete Faremo

Dato
28 august 2012

Sted
Stortinget

Omstendigheter
Redegjørelse i Stortinget etter 22. juli-kommisjonens rapport

1 President,

22. juli-kommisjonens rapport (NOU 2012:14) er alvorlig. Vi var ikke godt nok forberedt. For mye sviktet. Tilbake sitter mennesker med uopprettelige tap.

5

En jobb må gjøres. Det haster.

Som statsråd med ansvar for sikkerhets- og beredskapsfunksjoner har jeg et tydelig mandat:

10

Å sikre at Norge kan møte de risiko- og sårbarhetsutfordringer vi står overfor.

Det krever at den samlede beredskapen styrkes.

15

Jeg legger kommisjonens rapport til grunn for dette arbeidet. I tillegg vil Stortingets vedtak og anbefalinger fra Den særskilte komité samt stortingsmeldingen om samfunnssikkerhet stå sentralt.

Kommisjonen skriver:

20

«Etter vårt syn har Storting og regjering gjennom stortingsmeldinger og sentrale lovverk på samfunnssikkerhetsområdet foretatt rimelige avveininger mellom åpenhet og sikkerhet og på de fleste områder stilt opp fornuftige ambisjoner for sikkerhetsnivået i samfunnet. Utfordringen ligger i å skape bedre samsvar mellom ord og handling.»

25

Det er et lederansvar å skape bedre samsvar mellom ord og handling. Å få det

30 som er vedtatt til å fungere etter hensikten. Å etablere gode styringsmodeller. Å
være pådriver for samhandling.

Jeg skal oppfylle min plikt til å gi Stortinget et godt grunnlag for å vedta lover og
budsjetter. Og til å føre kontroll med at min maktutøvelse og styring skjer
innenfor de rammer Stortinget har gitt. Erfaringene fra samarbeidet med Den
35 særskilte komité lover godt for den videre prosessen.

Kommisjonen har 31 forslag til tiltak for å bedre beredskapen. Det er kort tid
siden rapporten ble presentert. Den fyllestgjørende gjennomgangen av
forslagene vil bli presentert i stortingsmeldingen som statsministeren nettopp
40 har varslet. Der vil vi også komme nærmere tilbake til tidsfrister og prosesser.

Kommisjonen sier at «... lærdommene i større grad handler om ledelse,
samhandling, kultur og holdninger - enn mangel på ressurser, behov for ny
lovgivning, organisering eller store veivalg» (s. 16)

45 Samtidig peker kommisjonen på at flere av dens anbefalinger vil kreve
investeringer og medføre kostnader. Derfor er det naturlig at enkelte av
anbefalingene følges opp i budsjettproposisjoner for neste og kommende år.

50 Jeg vil bruke anledningen her i dag til å si noe om hvor vi står i arbeidet med en
rask og målrettet gjennomføring av nødvendige tiltak.

Jeg følger kommisjonens tematiske inndeling og anbefalinger. Følgelig vil jeg si
noe om:

- 55
- Tiltak på nasjonalt nivå.
 - Endringer i straffebestemmelser.
 - Tiltak i politiet, herunder bistand fra forsvaret
 - Tiltak i redningsetatene.
 - 60 - Tiltak knyttet til sikkerhets- og etterretningstjenestene.

Avslutningsvis vil jeg peke på noen av de vanskelige avveiningene vi står overfor
i dette arbeidet.

65 Kommisjonen omtaler som sin «viktigste anbefaling at ledere på alle nivåer i
forvaltningen systematisk arbeider med å styrke sin egen og organisasjonenes

grunnleggende holdninger og kultur knyttet til:

- 70 - risikoerkjennelse
- gjennomføringsevne
- samhandling
- IKT-utnyttelse og
- Resultatorientert lederskap.»

75

Som statsministeren redegjorde for, må denne anbefalingen ligge til grunn for arbeidet med å bedre beredskapen i alle sektorer og i alle departementer.

Det er grunnleggende endringer som må til. I holdninger, lederskap og kultur.

- 80 Disse kan ikke vedtas. De må utvikles over tid. Men vi må starte nå. Og vi må begynne på toppen. Hos oss selv.

Jeg setter et forsterket lederansvar og endringsledelse på dagsorden, både i Justis- og beredskapsdepartementet og justissektoren for øvrig.

85

Jeg vil sørge for at Justis- og beredskapsdepartementet følger opp kommisjonens klare anbefaling om å «sette resultatorientert arbeid med sikkerhet og beredskap høyere på sin agenda». Verken resultatorientert lederskap eller målstyring er nytt for oss. Men vi skal bli bedre på å sette krav til frister i oppfølgingen. Vi skal

90

sørge for at det får konsekvenser hvis fristene ikke holdes.

Gjennom et eget endringsprogram for departementet vil jeg styrke vår kapasitet i håndteringen av oppgaver som blant annet:

- 95 - analyse av robusthet i kritiske samfunnsfunksjoner og -strukturer,
- krisehåndteringsevne,
- rollen som pådriver overfor andre departementer innenfor samfunnssikkerhet og beredskap.

- 100 Dette skal også bli vektlagt i departementets rapportering til Stortinget i de årlige budsjettproposisjonene.

Det var mye ved den sentrale kriseledelsen som ikke fungerte godt nok den 22. juli. Kommisjonen fremhever at kommunikasjonen til befolkningen var god.

- 105 Men det var mangler ved kommunikasjonen internt. Kommisjonen skriver:

«Viktig informasjon gikk dessuten oppover og nedover i systemet utenfor linjen, slik at det ble vanskelig å etablere en felles situasjonsforståelse. Ved alvorlige kriser er det viktig å etablere et felles sentralt rapporteringspunkt i kriseledelsen.»

110

For å reagere bedre ved neste krise, har vi etablert et sivilt situasjonssenter i Justis- og beredskapsdepartementet. Det vil bidra til en bedre forståelse og analyse av kriser. Særlig med hensyn til de tidskritiske første beslutningene som for eksempel å sette stab, varsling og situasjonsrapportering.

115

Regjeringen har forsterket og videreutviklet det administrative apparatet for sentral krisehåndtering. Justis- og beredskapsdepartementet skal være fast lederdepartement ved sivile nasjonale kriser. Ansvarer ved dette er tydeliggjort, og oppgavene er ytterligere konkretisert. Kriserådet vil møtes regelmessig for å gjennomgå relevante hendelser og øvelser, i tråd med kommisjonens anbefalinger. De første møtene etter den nye modellen er nylig gjennomført.

120

I tråd med kommisjonens anbefalinger vil vi etablere gradert samband og gode rutiner for informasjonsflyt mellom departementer og underliggende etater. Det skal være til bruk i daglig sikkerhetsarbeid og under kriser.

125

Regjeringen vedtok sist fredag en overordnet instruks om utpeking og klassifisering av objekter som skal sikres med sikringsstyrker. Politiet og Forsvaret kartlegger nå skjermingsverdige og samfunnsviktige objekter som kan være utsatt for terrorhandlinger. Jeg vil sammen med forsvarsministeren påse rask oppfølging overfor politiet og Forsvaret. I henhold til sikkerhetslovens forskrift om objektsikkerhet som trådte i kraft 1. januar 2011, skal alle departementer kartlegge og utpeke skjermingsverdige objekter i egen sektor. Det skal utarbeides planer for sikring av disse så raskt som mulig og innen utgangen av dette året. Gjennomføring av sikkerhetstiltak og tilrettelegging for sikringsstyrker skal være gjennomført innen utgangen av 2013. Objekteier plikter å legge til rette for at Forsvaret og politiets sikringsstyrker kan øve på beskyttelse.

130

135

140

For å sikre bedre samhandling på tvers av samfunnssektorer har regjeringen i samfunnssikkerhetsmeldingen introdusert et nytt prinsipp - samvirkeprinsippet - i det nasjonale samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet. Kommisjonen er positiv til en innføring av dette prinsippet.

Mitt departement har et ansvar for å samordne arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i departementene og underliggende etater.

150 Dette samordningsansvaret innebærer blant annet at jeg skal påse at samtlige departement følger opp kommisjonens hovedanbefaling. Innen 1. oktober skal det rapporteres om:

- klare prioriteringer,
- 155 - klare mål for sikkerhets- og beredskapsoppgavene,

og

- ledelsesoppmerksomhet knyttet til resultater.

160

Justis- og beredskapsdepartementet skal intensivere og styrke tilsynsaktiviteten med andre departementer og etater. Gjennom tilsyn skal det påses at samtlige departementer:

- 165 - har oversikt over risiko og sårbarhet i egen sektor,
- gjennomfører tiltak som bøter på mangelfull robusthet på kritiske områder,
- utvikler og vedlikeholder beredskapsplaner
- øver regelmessig.

170 Det må også føres tilsyn med mitt departement. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap vil stå for tilsynet. Tilsynsrapportene vil bli sendt et annet departement. Resultatene fra tilsyn vil være viktige bidrag til å videreutvikle vårt beredskapsarbeid.

175 Planer er viktige i forberedelsen til fremtidige hendelser. Vi må også bruke planene når krisen inntreffer. Kommisjonen er klar på at dette ikke var tilfelle 22. juli. Regjeringen vil vurdere å utarbeide en overordnet instruks for beredskapsplanverket. Slik kan vi sikre et godt samarbeid og klare ansvars- og kommandolinjer mellom sivil og militær side, og mellom de forskjellige nivåene
180 i forvaltningen, når en krise oppstår.

Jeg er opptatt av at planverk skal holde høy kvalitet. Dette krever at vi ser nærmere på det sentrale planverket Sivilt beredskapssystem. Direktoratet for

185 samfunnssikkerhet og beredskap vil om kort tid gi en anbefaling om hvordan sentrale beredskapsplaner bør innrettes i fremtiden.

Kommisjonen påpeker at vi må øve på å bruke planene, og vi må lære av de forbedringspunktene som øvelsene avdekker. Vi har ikke vært gode nok til det.
190 Læringspunkter fra øvelser må sidestilles med læringspunkter fra reelle kriser. Justis- og beredskapsdepartementet vil stille krav til alle departementene om å følge opp og systematisere læringspunktene etter øvelser. Dette skal det rapporteres om.

195 Dagens straffelov § 161 forbyr oppbygging av kapasitet når det er gjort i hensikt å begå alvorlig kriminalitet. Kommisjonen anbefaler at denne straffebestemmelsen bør videreføres i den nye straffeloven av 2005. Justis- og beredskapsdepartementet er positiv til forslaget. Vi har sendt et tilsvarende forslag på høring med høringsfrist 1. november.

200

Vi har også sendt på høring et forslag til kriminalisering av tilstedeværelse på treningsleir for terror, samt å motta terrortrening. Jeg vil understreke at regjeringen ikke har konkludert i spørsmålet om det bør vedtas nye straffebud mot terror.

205

Kommisjonen anbefaler at halvautomatiske våpen bør forbys. Utvalget som har gjennomgått våpenlovgivningen foreslo ikke et totalforbud mot halvautomatiske våpen. Våpenlovutvalgets utredning har vært på høring. Regjeringen vurderer høringsuttalelsene og kommisjonens forslag. Vi vil
210 komme tilbake til Stortinget med forslag, eventuelt med endringer innenfor eksisterende reguleringer, så raskt som mulig.

Som statsministeren var inne på, peker kommisjonen på en rekke svakheter ved politiets håndtering av angrepene. 15 av 31 anbefalinger omhandler politiet.

215

Kommisjonen anbefaler at Politidirektoratet får på plass en bedre sammenheng mellom mål, prioriteringer og ressursbruk. Dessuten må direktoratet ta sterkere ansvar for samordning, effektivisering og mer enhetlige løsninger. Jeg forventer at politidirektøren synliggjør dette i styringsdialogen med politimestrene. Helt
220 vesentlig er det å få etablert en kultur for leveranser til rett tid og kvalitet, slik jeg alt har redegjort for.

225 Dette er en betydelig lederoppgave for politidirektøren. Han jobber konkret med et bredt anlagt endringsprogram i Politidirektoratet. Ledergruppen vil bli utvidet for å forsterke kompetanse og gjennomføringskraft i politiets øverste ledelse. Politidirektøren har også tatt et strukturelt grep ved å etablere en egen avdeling for beredskap.

230 Direktoratet har utviklet en ny lederplattform som danner basis for arbeidet med styrking av lederskapet i politiet. Et forsterket fokus på ledelse er nødvendig. Et viktig budskap i denne plattformen er betydningen av klare mål og resultater - et ansvar som hviler på den enkelte politileder.

235 Jeg har tidligere i år satt i gang arbeid med en ekstern gjennomgang av Politidirektoratet. Formålet er å kartlegge i hvilken grad direktoratet oppfyller de krav som ble satt ved opprettelsen i 2001, og hvilke endringer i forutsetningene som har oppstått siden da og frem til i dag. Evalueringen har som mål å vurdere direktoratets oppgaveportefølje og fagligheten i
240 oppgaveløsningen, blant annet knyttet til Politidirektoratets strategiske rolle. Rapporten planlegges ferdig 1. mars 2013.

Jeg jobber med en ny instruks for direktoratet som skal tydeliggjøre politiledelsens ansvar og rolle.

245

En av kommisjonens viktigste anbefalinger er bedre IKT-utnyttelse i politiet. Det vil frigjøre administrative ressurser til operativt arbeid.

Arbeidet med å fornye IKT-systemene i politietaten har pågått i en årrekke. Det
250 er gjentatt, gang på gang, i budsjettproposisjoner og rapporter, at IKT er viktig. Men det har ikke blitt tilstrekkelig prioritert.

Derfor er det maktpåliggende å oppnå bedre styring av IKT i politiet. Organisering, ledelse og riktig kompetanse er viktige stikkord også her. Det er
255 ikke IKT i seg selv som vil gi oss et bedre politi. Det er viljen og evnen til å ta i bruk IKT for å bli bedre som er avgjørende. Dette må komme i riktig rekkefølge.

Vi har nå valgt en konseptstrategi for straffesakssystemene i politiet. Dette
260 innebærer en omfattende fornying. Totalprosjektet er forsinket. Vi vil måtte gjennomføre det i flere faser, med selvstendige leveranser og kvalitetssikring

underveis. Men dette er helt nødvendig, for å få en bedre styring av prosjektet. Før oppstart av hovedprosjektet må det gjennomføres kompetansehevende tiltak i politiet

265

I mellomtiden må Politidirektoratet raskt utarbeide en klar, helhetlig IKT-strategi som gjør at dagens systemer utnyttes på best mulig måte. Som kommisjonen skriver: «Mulighetene som gis med dagens systemer, er allerede større enn de som faktisk benyttes.» (s. 334). Politidirektøren vil opprette en ny avdeling for IKT og teknologi for å øke kompetansen i direktoratet og forsterke styringen av IKT-området i politiet. Det er positivt. Jeg vil følge dette arbeidet tett gjennom styringsdialogen med Politidirektoratet.

270

275 Politiets data- og materielltjeneste har iverksatt tiltak for å øke den tekniske kapasiteten på nødnummer 112. Et toårig prøveprosjekt med felles nødnummer og felles nødsentral for brannvesen, politi og helsetjeneste gjennomføres nå i Drammen. Ekstern evaluering skjer fortløpende.

280

Dagens system for riksalarm er ikke godt nok. Regjeringen forventer at Politidirektoratet raskt får et nytt system på plass. Jeg vil følge dette arbeidet tett. I mellomtiden har jeg forsikret meg om at det eksisterende systemet for riksalarm fungerer etter hensikten, og at det testes jevnlig.

285

På mange områder er det dårlig samsvar mellom Politidirektoratets egen evaluering og kommisjonens rapport når det gjelder hendelsene 22. juli. I samfunnssikkerhetsmeldingen ba regjeringen Politidirektoratet gjennomgå deler av aksjonen på Utøya på nytt. Hensikten er å identifisere ytterligere læringspunkter. Vi vil særlig ha en vurdering av om uklarheter rundt forståelsen av retningslinjene for «skyting pågår» er avklart på en tilfredsstillende måte. Vi vil komme tilbake til dette i den kommende stortingsmeldingen.

290

Politiets planverk og kompetanse for situasjonsrapportering skal gjennomgås. Politidirektoratet skal, slik det er beskrevet i samfunnssikkerhetsmeldingen, etablere kontakt mellom berørte direktorater. Hensikten er å fastsette nasjonale retningslinjer for samarbeidet mellom helsetjenesten, brann og redningstjenesten og politiet når det gjelder prosedyrer for varsling, ansvar og samarbeid på innsatssted. Helsedirektoratet og Politidirektoratet er allerede i gang med å utarbeide felles retningslinjer for samhandling i områder som ikke fullt ut kan erklæres som «klarert område». Ferdigstillingen av retningslinjene er

295

300

høyt prioritert.

305 Vi vil gi ny, utfyllende informasjon på disse punktene i den kommende meldingen.

Kommisjonen har også påpekt behovet for et oppdatert planverk for redningstjenesten. Departementet vil følge dette opp gjennom å fastsette en ny instruks og sende ut en ny håndbok for redningstjenesten.

310 Operasjonssentralen i Oslo er planlagt utbygget. Et nytt beredskapssenter som samler Beredskapstroppen, hundetjenesten og politihelikoptrene er under arbeid, i tråd med kommisjonens anbefaling. Som statsministeren redegjorde for, er tomten nå stilt til disposisjon for dette formålet. Dette er en viktig
315 milepæl.

Vi starter nå en grundig utredningsprosess for raskt å avklare gjenstående forhold for å kunne starte prosjekteringen. Jeg vil komme nærmere tilbake til dette arbeidet i statsbudsjettet, herunder vil vi gjøre en vurdering av statlig
320 regulering og orientere om nærmere fremdrift.

Kommisjonen anbefaler å etablere en nasjonal politioperativ sentral som en skalerbar del av operasjonssentralen i Oslo. Vi vil vurdere dette forslaget nøye. Jeg er også opptatt av å sikre kompetanse til å lede større operasjoner utenfor
325 Oslo. Dette vil jeg komme tilbake til i stortingsmeldingen.

Politihelikopteret er tilført midler for å sikre døgnkontinuerlig drift, i tråd med kommisjonens anbefaling. Regjeringens opprinnelige målsetning var at dette skulle være på plass 1. juni. Det har ikke politiets ledelse klart å levere; noen
330 vakter står fortsatt uten bemanning. Nye piloter skal være på plass fra 1. september. Innen disse er utsjekket for å kunne føre politihelikopteret, har jeg bedt Politidirektoratet om å iverksette alle hjelpetiltak for raskest mulig å sikre døgnkontinuerlig drift. Jeg følger dette arbeidet tett.

335 Vi har klargjort retningslinjene for bruk av redningshelikoptrene til transportstøtte for politiet i tidskritiske situasjoner. Disse står på 15 minutters beredskap på 6 baser rundt i landet. Det vil bidra til å redusere responstiden. Regjeringen har vedtatt å videreføre den militære helikopterberedskapen på Rygge. Jeg jobber nå sammen med forsvarsministeren om å utvide beredskapen

til også å omfatte håndhevelsesbistand.

345 Regjeringen har vedtatt en ny bistandsinstruks som skal sikre et mest mulig effektivt samarbeid mellom politiet og Forsvaret i krisesituasjoner. Den sikrer tydelige formelle rammer rundt Forsvarets støtte til politiet og gir oss smidige ordninger for samarbeid når kriser oppstår. Arbeidet med lovregulering av Forsvarets bistand til politiet er i gang. Det er gitt høy prioritet og vil bli oversendt Stortinget så raskt som mulig.

350 Samlet sett peker kommisjonen på svært mange utfordringer knyttet til ledelse, samhandling og utnyttelse av teknologi i politiet. Kommisjonen sier:

«Før man kan ta nærmere stilling til bemanning og generell ressursituasjon, må Justis- og beredskapsdepartementet, politietaten og PST derfor, i vesentlig 355 større grad enn hittil, foreta prioriteringer, sette mål for sikkerhets- og beredskapsoppgavene, styre de betydelige personalressursene de faktisk besitter, og følge opp at det oppnås resultater. Dette krever lederskap.» (s. 451)

360 Dette lederskapet vil jeg ta. Derfor har jeg gitt politiets ledelse i oppdrag å strukturere arbeidet med å forbedre evnen til rask respons ved store hendelser. Evnen til «... å trykke på den aller største knappen». Samtidig må det bli et bedre samsvar mellom oppgaver og bemanning. Den operative beredskapskapasiteten må styrkes på de ukedager som erfaringsmessig gir politiet flest utrykningsoppgaver. Uten at dette går utover den generelle 365 beredskapen som må være på plass 24 timer 7 dager i uka. Dette arbeidet vil jeg følge tett, med egne møter, for å sikre fremdriften.

Kommisjonens anbefaling tilsier at vi i første omgang trenger å vektlegge en resultatreform for å bedre beredskapen. Det haster. Vi må også sikre et 370 fremtidsrettet politi som bekjemper kriminalitet på en moderne og publikumsrettet måte. Da trenger vi en grundigere analyse og gjennomgang av situasjonen i politiet enn det vi har. Derfor har jeg kommet til at det ikke bør legges frem en egen, bred stortingsmelding om resultatreform i politiet allerede i høst som tidligere varslet. I stortingsmeldingen om 22. juli-kommisjonen vil jeg 375 ta med det arbeidet fra resultatreformen som angår politiets beredskapsevne, samt redegjøre for hvordan den brede gjennomgangen av politiet skal utformes og gjennomføres.

380 Investeringen i nytt digitalt radiosamband, nødnett, over hele landet er en av de største satsingene på samfunnssikkerhet noen gang. Jeg vil påse at utbygging skjer i takt med Stortingets vedtak og bevilgninger. Utbyggingen pågår for fullt og innenfor en ambisiøs, men realistisk tidsplan.

385 Nødetatene har et selvstendig ansvar for å etablere gode samhandlingsprosedyrer. I perioden inntil nytt Nødnett er landsdekkende, har Direktoratet for nødkommunikasjon sørget for at det gjennomføres øving og samhandling mellom brukere av gamle systemer og nytt Nødnett. Dette er tiltak som bør bidra til at det bli færre utfordringer knyttet til forskjellige
390 sambandssystemer i utbyggingsperioden.

Kommisjonen peker på at Politiets sikkerhetstjeneste må utvise større pågåenhet, kreativitet og vilje til å identifisere nye trusler.

395 PST har på bakgrunn av sin egenevaluering gått i gang med tiltak. Disse er forsterket i lys av 22. juli-kommisjonens rapport. Tjenestens strategiske plan vil bli revidert for å utvikle kultur og holdninger. I oppfølgingsarbeidet vil PST legge særlig vekt på å revidere planverket, gjennomføre intern opplæring og hyppige øvelser.

400 Regjeringen har oppnevnt et utvalg, ledet av Kim Traavik, som foretar en ekstern gjennomgang av PST. Utvalget konsentrerer seg om hvordan tjenesten utnytter sine ressurser, foretar prioriteringer, arbeidsprosesser, kompetanse og organisering i lys av trusselbildet og ressursituasjonen. Utvalget har formidlet at
405 de også vil utnytte kommisjonsrapportens vurderinger og forslag. Rapporten fra utvalget vil etter planen foreligge innen 1. desember i år. Denne rapporten blir et viktig element i tydeliggjøringen av mål- og resultatstyring for PST og øvrig oppfølging av kommisjonens anbefalinger.

410 Krisehåndteringsverktøyet i PST vil bli gjennomgått. Ny stabslogg er allerede på plass. Det vil bli utviklet en ny overordnet IKT-strategi som skal bidra til å effektivisere PSTs oppgaveløsning. Det vil bli gitt en ny saksbehandlingsinstruks som skal sikre ensartet saksbehandling.

415 Regjeringen har varslet at Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet i fellesskap vurderer om det skal utarbeides en felles, overordnet og åpen risiko- og trusselvurdering for det norske samfunnet. Dette

vil sikre god koordinering av sikkerhets- og etterretningstjenesten. Dette
420 arbeidet vil jeg gi høy prioritet.

Arbeidet i Felles analyseenhet mellom Politiets sikkerhetstjeneste og E-tjenesten
har medført tettere og bedre samarbeid mellom tjenestene. Jeg mener imidlertid,
som kommisjonen, at enheten har et større potensiale. Dette vil jeg ta initiativ til
425 å videreutvikle, sammen med forsvarsministeren.

Kommisjonen har lagt fram ytterligere anbefalinger om at regjeringen bør
vurdere endringer i samarbeidsløsninger, informasjonsutveksling og
taushetspliktsreglene. Den løfter også fram behovet for å avklare PSTs rolle i
430 Cyberspace. Forslagene vil bli vurdert nøye.

Før jeg reflekterer over vanskelige avveininger i oppfølgingsarbeidet framover,
vil jeg understreke betydningen av en bred forebyggende innsats som avgjørende
for vår trygghet. Som kommisjonen skriver, er det «viktige og ville fortjene mer
435 oppmerksomhet enn det denne kommisjonen kunne rekke over». Arbeidet
med kriminalitetsforebygging er en viktig del av forebyggingsarbeidet.

Regjeringen har lagt frem to sentrale handlingsplaner: «Gode krefter» fra 2009,
og «Felles trygghet - felles ansvar - handlingsplan for å forebygge radikaliserings
og voldelig ekstremisme», fra 2010. Sistnevnte tar utgangspunkt i at
440 radikaliserings og voldelig ekstremisme er sektorovergripende utfordringer, hvor
årsaker og muligheter for forebygging kan ligge under flere offentlige etaters
ansvarsområder. Samarbeid mellom politiet og andre lokale aktører vil være
viktig for forebygging på et tidlig stadium. Jeg vil fremheve Politiråd som et
viktig formalisert samarbeid mellom lokalt politi og kommunale myndigheter.
445 Det nye er at det nå også er lagt til rette for å ta opp tema rundt radikaliserings i
Politirådet.

President,

I vårt samfunn har vi satt klare rammer for personvern. Hver enkelt av oss skal
450 sikres mot uriktig bruk av opplysninger. Samtidig er det ikke tvil om at
personopplysninger kan være avgjørende for at politiet skal kunne forebygge,
avverge og etterforske kriminelle handlinger. Handlinger som vi ønsker å
beskytte borgerne mot. Er vi sikre på at vi har funnet den rette balansen mellom
455 personvern og trygghet?

Videre er det av avgjørende betydning at norsk politi og Politiets sikkerhetstjeneste samarbeider med andre lands politimyndigheter. Både for å
460 forebygge og etterforske alvorlige kriminelle handlinger på norsk jord, og for å bidra til den internasjonale bekjempelsen av alvorlig kriminalitet. Dette stiller strenge krav til samarbeid med politi i land som ikke har de samme rammer for rettssikkerhet som Norge. Hvor langt kan et slikt samarbeid gå for å avverge kriminelle handlinger? Hvordan sikrer vi kontroll på opplysninger slik at vi
465 ivaretar vår internasjonale forpliktelse til å overholde menneskerettighetene? Dette er krevende avveininger.

Et annet dilemma er bruk av Sea King-redningshelikoptre til bruk for transportstøtte for politiet. Redningshelikoptrene redder liv, ofte langt til havs.
470 De har derfor behov for å være så lett utstyrt som mulig for å ha størst mulig rekkevidde. På den annen side: Skal vi sikre 15 minutters responstid for transportstøtte til politiet ved skarpe oppdrag, må redningshelikoptrene være utstyrt permanent med nødvendig beskyttelse. Vekten av beskyttelsesutstyret reduserer helikoptrenes radius, noe som igjen reduserer muligheten for å
475 gjennomføre redningsaksjoner til sjøs. Nok en gang må vi foreta vanskelige valg hvor viktige interesser og trygghetstiltak settes opp mot hverandre.

Jeg ønsker også å vise til tidligere debatter om bevæpning av norsk politi. Jeg mener at et ubevæpnet politi vil bidra til demping av volds- og våpenbruk i
480 Norge. Men vi må erkjenne at det da vil være dilemmaer knyttet til tjenestemenns sikkerhet og ved mulig tidsspille ved væpnede aksjoner.

Det jeg prøver å vise, er at vi på nesten alle områder står overfor dilemmaer og motstridende hensyn. Slike dilemmaer må vi leve med. Total trygghet er ikke
485 mulig. Vi må fortsatt ta de viktige debattene om hvor grensene mellom de forskjellige hensyn skal gå. Vi må evne å se helhetsbildet.

President,

490 Selv om 22. juli-kommisjonens rapport på svært mange områder er nedslående lesning, inneholder den også lyspunkter. Det var også mye som ble gjort riktig den dagen. Kommisjonen omtaler flere «eksempler på heltomot, innsatsvilje og omsorg.»

495 Mange enkeltmennesker gjorde en enestående innsats for å redusere

skadevirkningene av angrepene. Både profesjonelle og frivillige, venner og kolleger, tilfeldig forbipasserende. Mange med fare for eget liv.

500 Det skal vi ta med oss og bygge videre på. For det er menneskene som er vår viktigste beredskapsressurs. Menneskene vil fortsatt være viktigst når vi nå jobber med å forbedre oss. Blant dem som jobber i politiet og de øvrige beredskapsetatene, er det svært mye positivt å hente: Som kommisjonen skriver: «Politiet er en av samfunnets viktigste institusjoner og er preget av høy
505 kompetanse og betydelig personlig engasjement fra ledere og ansatte.»

Jeg vil bruke denne anledningen til å fremheve det gode politiarbeidet som faktisk utføres døgnet rundt, hele året. Men vi må også åpent og ærlig innrømme feil når de begås. Vi må vise vilje og evne til endring og utvikling. 22.
510 juli-kommisjonens rapport har gitt oss en unik plattform for dette.

Jeg er ydmyk overfor den oppgaven som står foran oss - men jeg våger samtidig å være optimist. I et fellesskap har vi de beste forutsetninger for å løfte beredskapen. Og mer enn dette: Samfunnets sikkerhet er også fundamentalt
515 avhengig av de verdier vi ønsker at samfunnet skal bygge på: Demokrati og åpenhet. Solidaritet og tillit. Vår felles trygghet er også et felles ansvar.

Jeg ser frem til et godt samspill med Stortinget og Stortingets organer i det arbeidet som står foran oss. Et slikt samspill er nødvendig for å sikre den
520 grunnleggende tryggheten i det norske samfunnet.

Kilde

www.regjeringen.no

Emner

525 22. juli, Beredskap, Forsvarspolitik, Redegjørelse, Terrorisme

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/menneskene-er-var-viktigste-beredskapsressurs>

530